

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okuma Alışkanlığına Hazırlık Durumları Üzerine Bir Araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu Örneği

A Research About the Reading Habit Readiness Situations of Preschool Children: Hacettepe University Beytepe Preschool Sample

Tolga Çakmak^{*} ve Bülent Yılmaz^{}**

Öz

Okuma alışkanlığı ilkokul yıllarında kazanılan bir alışkanlık olmasına karşın okul öncesi dönemde birçok etmen kişiyi bu alışkanlığa hazırlamaktadır. Bu çalışmada bireylerin okul öncesi dönemde okuma alışkanlığı kazanmasındaki etmenler; aile, çevre, okul öncesi kurumlar olarak ele alınmakta ve bu etmenlerin okuma alışkanlığına etkileri ile ilgili değerlendirmeler yapılmaktadır. Çalışmada Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu (HÜBA) öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmalarındaki etmenlere yönelik araştırma sonuçları yer almaktadır. Araştırma kapsamında anaokulu öğrencilerinden ilkokula başlamaya en yakın olan altı yaş grubundaki 50 çocukla birebir görüşmeler yapılarak anket uygulaması gerçekleştirilmiş ve bu süreçte anaokulunda gözlemde bulunulmuştur. Araştırmada ayrıca yapılandırılmış görüşme ile anaokulu öğretmenlerinden çocukların okuma alışkanlığı kazanmasına yönelik etkinlikler ve çalışmalar hakkında bilgi sağlanmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise elde edilen veriler, çocukların okuma alışkanlığı kazanmasını sağlayan etmenler açısından değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları ailelerin, çocuklara okuma çevresi oluşturma ve çocukların okumaya hazır bulunuşluklarının sağlanması için yol gösterici role sahip olduğunu ve ailenin yanı sıra arkadaş grubunun, çevrenin ve öğretmenlerin de bu hazırlık döneminde yer alan diğer önemli unsurlar olduğunu göstermiştir.

Anahtar sözcükler: *okuma alışkanlığı; okul öncesi çocuklar; Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu*

^{*} Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
e-posta: tcakmak@hacettepe.edu.tr

^{**} Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
e-posta: byilmaz@hacettepe.edu.tr

Abstract

Reading habit is generally gained in childhood and especially in primary school years. Although this capability is gained in primary school years, it is seen that there are some factors that affect gaining reading habit in preschool period. These factors are family, environment and preschool institutions. This study enables an insight about effects of these factors on gaining reading habit of preschool children. It also emphasizes some research results that are obtained from Hacettepe University Beytepe Preschool (HÜBA). Data are collected from peer to peer questionnaire studies with 50 children at the age of six which is the closest group to the primary school. Within the scope of the research, information is also enabled from observations of environment and structured interview with preschool educators about reading habit readiness activities of Hacettepe University Beytepe Preschool. Finally, results that are elaborated from the analyses are evaluated within the framework of the factors that have some effects on preschool children's obtainment of reading habit and reading readiness. According to evaluations, it was seen that families have a major role on creating reading environment and providing reading readiness of children. Besides families; friends, environmental factors and instructors are other important elements for children's reading readiness situations.

Keywords: *reading habit; preschool children; Hacettepe University Beytepe Preschool*

Giriş

Okuma, bireyin kendini geliştirmesinde ve yaşama uyum sağlanmasında en önemli etkenlerden bir tanesidir. İnsan okudukları sayesinde çevresindeki gelişmeleri anlar ve yine okudukları sayesinde günlük yaşamda karşılaştığı olaylar karşısındaki davranışlarına yön verir. Ancak okuma, insanın doğuştan sahip olduğu özelliklerden biri değildir. Bu özelliğin, tam olarak ilkokul çağında kazanılmasına karşın okul öncesi dönemde insanın çeşitli etmenler tarafından okumaya hazırlandığı görülmektedir. Okul öncesi dönem, insanın çocukluk evresinin yaşandığı dönemi içerir ve bu dönemde oyun ve eğlence ön plandadır. Bu doğrultuda çocukların gelişimi bir yandan oyun oynarken

bir yandan da çevresindekileri takip ederek öğrenme şeklinde olmaktadır. Sahip oldukları merak ve keşfetme duygularıyla çevresindekileri izleyerek öğrenen çocukların kitapla etkileşimleri de bu dönemde gerçekleşir. Resimli kitaplarla başlayan bu etkileşim, çocuğu yavaş yavaş okumayı öğrenmeye hazırlayacak şekilde resimlerin arasında kısa metinlerin yer aldığı kitaplarla devam eder ve bu süreçte çocuğun kitapla sürekli etkileşimde bulunması sağlanır. Çocuk, kitapla olan her etkileşimi sonucunda yeni bilgiler edinir ve okumaya olan ilgisi biraz daha artar. Bu nedenle okuma alışkanlığının kazanılmasında çocuğun okul öncesinde kitaplarla etkileşiminin sağlanması ve çocuğun kitaplara karşı ilgisinin oluşturulması önemlidir.

Çocuğun okul ile tanışması da bir hazırlık dönemi gerektirmektedir. Bu noktada çocuğun okula hazırlık dönemi kreşlerde veya anaokullarında verilen eğitimle sağlanmaktadır. Bu eğitimin yanı sıra çocuğun okula ve okuma eylemini edinmeye hazırlanması çevresindeki bazı unsurların etkisiyle gerçekleşmektedir.

Konuyla ilgili olarak literatürümüzdeki çalışmalara baktığımızda konunun okuma alışkanlığı boyutuna yönelik olarak Türkiye'deki durumun ele alındığı çalışmaların yanı sıra her düzeyden öğrenci grubunun çalışmalara konu olduğu ve öğrencilerin okuma alışkanlığına televizyon ve bilgisayar kullanımının etkileri gibi araştırmaların yapıldığı görülmektedir (Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008; Yılmaz, 2007; Keleş, 2006; Suna, 2006; Yılmaz, 1998). Okul öncesi çocuklarla ilgili çalışmalarda ise konunun daha çok çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları boyutundan ele alındığı ve bu kapsamda çocukların yaş gruplarına göre kitaplara karşı olan ilgilerinin, resimli kitapların ve okul öncesi çocukların okuma ve yazma becerilerinin araştırıldığı görülmektedir (Üstün, 2007; Gönen ve Uyanık Balat, 2002; Duran, 1997; Sofuoğlu, 1979). Okul öncesi çocukların okumaya hazır bulunuşluk durumları ile ilgili çalışmalarda ise konu çoğunlukla eğitimciler tarafından ele alınmış eğitim ortamları ve öğretmenlerin konu üzerindeki yaklaşımlarına yönelik çalışmalar yapılmıştır (Kıldan, 2007; Parlakyıldız ve Yıldızbaş, 2004). Ayrıca literatürde okul öncesi dönemdeki çocuklara verilen kütüphane hizmetleri ve halk kütüphanelerinin önemiyle ilgili çalışmalar da bulunmaktadır (Yılmaz, 2009; Yılmaz, 2008). Yabancı literatürde ise okul öncesi çocukların okumaya hazır bulunuşluk durumlarını aileler açısından değerlendiren ve halk kütüphaneleri, çocuk kütüphaneleri ve diğer kütüphane türleri açısından değerlendiren çok boyutlu çalışmalar yer almaktadır (Wise ve Buffington, 2004; Sangkaeo, 1999; Teale, 1995).

Bu çalışmada okuma eyleminin bir alışkanlığa dönüşmesinde temeli oluşturan okul öncesi dönem ve çocuğun okumaya hazırlığında etkisi olan unsurlar ele alınmaktadır. Çalışmada uygulama örneği olarak Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulunda (HÜBA) eğitim verilen çocuklara okuma alışkanlığının kazandırılması için gerçekleştirilen etkinliklerin neler olduğunu belirlemek için yapılmış bir araştırma yer almaktadır. Ayrıca okuma alışkanlığı, okul öncesi dönemdeki çocukların okuma alışkanlığını sağlayan etmenler hakkında genel bilgiler verilerek, gerçekleştirilen araştırma ve sonrasında elde edilen bulgular sunulmaktadır.

Okuma Alışkanlığı

Okuma, insanın geçmişte olanları anlama ve geleceğe yönelik hareket etmesini sağlayan en önemli olgulardan bir tanesidir. İnsanlar arasındaki sözel iletişimin kalıcı olmasını sağlayan yazının icadı okuma eyleminin de temelini oluşturmaktadır. İnsanın sahip olduğu bu beceri, asırlar öncesinden gelen ve kullanılan araç ve ortamlar değişse de sürekliliği olan bir eylemdir. Ayrıca okuma, insan davranışlarının şekillenmesi, kendini geliştirmesi ve dünya görüşü kazanmasını sağlayan bir eylemdir. Okuma insan yaşamının çocukluk evresinde okulla birlikte kazanılan bir etkinlik olmakla birlikte bu etkinliğin süreklilik kazanması okuma alışkanlığını ortaya çıkarır.

Okuma alışkanlığı, okuma eyleminin sürekli olarak, farklı görüş ve kaynaklara bağlı, eleştirel bir bakış açısıyla gerçekleştirilmesini ifade etmektedir (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.435). Bu doğrultuda literatürde okuma alışkanlığının “bireyin bir gereksinim olarak algılaması sonucu okuma eylemini sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirilmesi” olarak tanımlandığı görülmektedir (Yılmaz, 2004, s.116). Bireylerin yaşam bilgisinin artmasını sağlayan okuma alışkanlığı hem bireysel hem de toplumsal anlamda bilgi tüketimini sağlayan önemli bir araçtır (Yılmaz, 1998, s.252). Bireylerin ve toplumların gelişmesi de ancak bilginin tüketilmesi ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle okuma alışkanlığının topluma ve onu oluşturan bireylere kazandırılması toplumsal gelişme açısından büyük önem taşımaktadır.

Toplumsal gelişimi önemli ölçüde etkileyen okuma alışkanlığı bireylerde küçük yaşlarda kazanılmaya başlanan bir davranıştır. Bınarbaşı (2006, s. 13)’na göre, diğer

alışkanlıklarda olduğu gibi okuma alışkanlığının oluşmasında da en uygun dönem çocukluk ve gençlik dönemidir. Ayrıca okul öncesi dönemde yazı içeren materyallerle karşılaşılması ve bu materyallerin anlaşılmaaya çalışılması okuma alışkanlığının oluşmasında bir başlangıçtır.

Okul Öncesi Dönem ve Okuma Alışkanlığı

Okul öncesi dönem, insanın dünyaya gelmesinin ve bebeklik döneminin (0-2 yaş) ardından başlayarak okul eğitime kadar geçen evreyi içeren bir dönemdir. İnsanın iki ile altı yaş arasındaki dönemini kapsayan bu dönem literatürde erken çocukluk dönemi olarak da yer almaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocuklar öğrenme etkinliğini en kalıcı şekilde yaşarken bilişsel, zihinsel ve dil gibi çeşitli alanlarda hızlı bir gelişim göstermektedirler (Yılmaz, 2008, s.170; Gönen ve Uyanık Balat, 2002, s.163; Duran, 1997, s. 62). Çocuklarda yazılara ve kitaplara aşinalık kazanma, yazıları anlamlandırabilecek temel becerilerin gelişimi de bu dönemde gerçekleşir (aile.org, 2005). Ayrıca çocukların okumaya karşı ilgilerinin oluşması da okul öncesi dönemdeki gelişmelerden biridir. Çocukta okumaya yönelik olan bu ilgi, zaman içinde giderek artan bir gereksinime dönüşür ve çeşitli aşamalarla çocuğun hayatında yer alır.

Okumaya yönelik ilk beceriler, çocuğun çevresindeki yazılı materyallere karşı ilgi duyması, logo ve işaretleri tanınması, kendi adının yazılışını tanınması ve alfabedeki bazı harfleri tanınması gibi çeşitli belirtilerle ortaya çıkar (Üstün, 2007, s.12). Çocuk bu dönemde okuma becerisini yavaş yavaş kazanmaya başlarken bir yandan da okuma becerisine sahip olması için eğitileceği okul dönemine hazırlanır. Çocuğun okula hazırlık süresinde çocuğu okuma alışkanlığı edinmesi açısından etkileyen çeşitli unsurların varlığından söz etmek mümkündür. Bu unsurlar genel olarak, aile, çevre, ortam ve okul öncesi eğitim kurumlarında verilen eğitim olarak açıklanabilir. Bu unsurlar ayrıca çocuğun kişiliğinin oluşmasında da doğrudan etkilidir.

Ailenin Etkisi

Erken çocukluk döneminde, çocukların gelişiminde en önemli etken ailedir. Çocuğun eğitim sürecinin başladığı yer aile ortamı, karşılaştıkları ilk eğitimciler anne ve

babalarıdır. Çocuk, dünyaya geldiği andan itibaren anne ve babasının desteğiyle gelişir ve bu gelişim yalnızca hayatta kalmak için gerekli olan fiziksel gereksinimlerin karşılanması şeklinde olmaz. Okul öncesi dönemde, çocuklar çevrelerindeki her şeyi görerek öğrenmektedir ve çocukların karşısındaki belirleyici model anne ve babalarıdır. Çocukların okuma becerilerini kazanacakları ortamla ilgili olarak Parlakyıldız ve Yıldızbaş (2004), çocukların okuma becerilerini kazanacakları ilk ortamın ev ortamı olduğunu ve bu becerilere yönelik ilk etkileşimin anne, baba ve kardeşlerle kurulduğunu söylemiştir. Genel olarak okul öncesi dönemdeki çocuklar için çevreyi ve hayattaki unsurları öğrenmelerinde anne ve babanın temel bilgi kaynağı olarak yer aldığını söylemek mümkündür.

Okul öncesi dönemde anne ve babalara, çocuğun okuma becerilerinin kazanılmasına yönelik davranışlarının başladığı andan itibaren büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu sorumluluk genel olarak, çocuğun yazı içeren materyallerle tanışmasını ve onlara bağlanmasını sağlamak şeklinde açıklanabilir. Okul öncesi dönemde birçok davranışı görerek kazanan çocuklar, kendilerine model aldıkları ve bilgi kaynağı olarak gördükleri ailelerini sürekli izlerler. Bu noktada anne ve babaların evde kitap, gazete gibi materyalleri okuması ve bu eylemlerin çocuklar tarafından gözlenmesi çocukların okumaya karşı ilgisini sağlayacak bir davranıştır (Homeschool-By-Design reading, 2009). Bu davranış çocuklara önlerindeki en önemli model olan ailelerinin okumayı sevdiğini göstermektedir (Wise ve Buffington, 2004, s.354). Ayrıca bu dönemde anne ve babaların çocuğa kitap okuması ve bu süreçte okunan yerleri parmakla takip etmeleri çocukların yazının soldan sağa ve satırların yukarıdan aşağıya doğru bir sıra izlediğini öğrenmelerini sağlamaktadır (Parent Institute, 2007). Okul öncesi dönemde anne ve baba tarafından çocuğa okunan kitaplar, çocuğun okuma becerisine yönelik hayal gücünü geliştirme, kelime bilgisini geliştirme gibi birçok açıdan fayda sağlamaktadır (National Network for Child Care, 2002).

Anne ve babaların okul öncesi dönemde çocuklarının okuma becerisi kazanmasına yönelik olarak gerçekleştirmesi gereken bir diğer etkinlik ise gazete, dergi, kitap gibi materyallerle ve bu tür okuma materyallerinin bulunduğu ortamlarla çocuğu buluşturmasıdır. (Homeschool-By-Design, 2009). Bu bağlamda evde kitap, dergi gibi materyallerin bulunması çocuğun okumaya karşı istekliliğini de sağlamaktadır (Keleş,

2006, s.31). Ayrıca, çocuk kütüphanelerine düzenli aralıklarla yapılan ziyaretler çocuklarda okumaya karşı ilginin oluşturulması açısından büyük önem taşımaktadır.

Anne ve babaların, çocuklara okuma becerisinin kazandırılmasına yönelik yapması gereken bir diğer önemli etkinlik ise çocuğun düzeyine uygun kitap ve dergileri sağlamaktır (Üstün, 2007, s.21). Böylece çocuğun kitap ve dergilerle daha çok zaman geçirmesi de gerçekleştirilmiş olur. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için çocuk edebiyatının bir kolu olarak okul öncesi çocuk edebiyatı gelişmiş ve çocukların yaş gruplarına göre hangi tür kitapları tercih ettiklerine yönelik çok sayıda araştırma yapılmıştır. Buna göre okul öncesi dönemin başındaki çocuklar daha çok resim merkezli metinleri anlamaya çalışmakta ve hikâyeyi resimden takip ederek anne ve babasından okumasını beklemektedirler. Çocuğun gelişiminde bu durum giderek daha çok metin ağırlıklı materyallere ilgi duymaya doğru ilerleyerek resim ile metin arasındaki bağlantıyı kurmayı ve resimlerden hikâyeyi kavramayı sağlamaktadır (Üstün, 2007, s.12). Okul öncesi dönemin sonlarındaki (5-6 yaş grubu) çocuklarla ilgili olarak yapılan araştırmalar çocukların kitaplarda içeriğe daha çok önem verdiklerini göstermektedir (Sofuoğlu 1979, s.156).

Aile, aynı zamanda çevre ve okul öncesi eğitim kurumları gibi çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında yer alan diğer unsurların oluşmasında da önemli bir etkidir. Özellikle çocuğun içinde bulunduğu çevre, ailenin sosyo-ekonomik koşulları ve kültürü ile doğrudan ilişkilidir (Keleş, 2006, s.29).

Çevrenin Etkisi

Okul öncesi dönemde yer alan çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarını etkileyen diğer bir unsur ise çevredir. Çocuklar dünyaya geldikleri andan itibaren çevrelerinde gördükleri doğrultusunda gelişir ve çevrenin koşullarına bağlı olan bir düzen içinde yaşarlar. Çocukların içinde yaşadıkları çevre genellikle aile tarafından sağlanır. Ayrıca çocuğun çevresinde kitapların ve diğer okuma materyallerin bulunması okumaya karşı olan istekliliğin oluşmasını sağlamaktadır. Çocukların okumaya ilgi duymasına yönelik ilk belirtiler de çevreyle etkileşim ve çevrenin gözlemlenmesi sonucunda oluşmaktadır. Çocuğun çevresi ile olan etkileşimi sonucunda ortaya çıkan çevresindeki yazı içeren unsurları inceleme, logoları tanıma, adının yazılışını tanıma gibi davranışlar bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Üstün, 2007, s.17).

Çocuğun dünyayı öğrenmesi, çevresinde gördüklerini sorgulamasıyla mümkündür. Bu noktada çocuğun odasında bir kitaplığın bulunması çocuğun okuma çevresinin oluşmasında etkili olur. Okuma çevresine sahip olan çocuklara yönelik olarak yapılan çalışmalarda evlerinde veya odalarında kitaplık bulunan çocukların okuma eylemini diğer çocuklara göre daha kolay kavradıkları ve daha başarılı oldukları ifade edilmiştir (Sangkao, 1999). Çocukların okul öncesi dönemdeki çevrelerini aileleri oluşturmaktadır. Ancak çocuklar okula hazırlık dönemine geldiğinde eğitim ortamları değişmeye başlamaktadır. Bu ortamlar da çocuğun okuma becerilerinin ve okuma bilincinin gelişmesini doğrudan etkilemektedir (Parlak yıldız ve Yıldızbaşı, 2004; Kıldan, 2007, s.501).

Çocuğun okul öncesi dönemde aile dışında karşılaştığı ve okuma alışkanlığı kazanmasında etkin olan diğer ortamlar içerisinde televizyon, bilgisayar gibi ortamlarla birlikte, kütüphane ve okul gibi eğitim ortamları da yer almaktadır (Suna, 2006, s.24). Bu ortamlar; bir yandan çocuğun okumaya karşı ilgi duymasını, okuma materyallerini tanıma, kavrama ve yorumlama becerilerinin gelişmesini sağlarken diğer yandan da ileriki dönemlerde başarılı olmasında etkili olmaktadır (Parlak yıldız ve Yıldızbaşı, 2004).

Çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında etkisi olan çevresel etmenler içinde yer alan kütüphaneler çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında da özel bir role sahiptir. Çocukların düzenli sıklıklarla çocuk kütüphanelerine götürülmesi, onların okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlayacak materyallerle daha çok etkileşimde bulunmalarını sağlar. Diğer yandan çocuk kütüphanelerinde okuma alışkanlığına yönelik olarak düzenlenen etkinlikler de çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olmaktadır.

Çocuk kütüphanelerinin yanı sıra herkese açık olan ve bu amaçla hizmetler sunan halk kütüphaneleri de çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında etkin bir role sahip olabilir. Bu konuyla ilgili olarak Yılmaz yaptığı araştırmada Teale'nin 1995 yılında yaptığı araştırmadan aktarımına göre kütüphaneler, birlikte çalışmalar yaparak ailelerin, çocuklarının okuma becerisi ve alışkanlığı kazanmasına yönelik hem evde hem de kütüphanede kullanabilecekleri programlar oluşturabilirler (Teale, 1995 Aktaran Yılmaz, 2009 s.84). Oluşturulan programlarla çocukların okuma alışkanlığının yanı sıra kütüphane kullanım alışkanlığı kazanmaları da sağlanabilir. Bu doğrultuda

kütüphanelerin okul öncesi dönemdeki çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında ailelerle birlikte hareket etmesi hem aileleri okuma alışkanlığı konusunda bilinçlendirme ve hem de çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında yol gösterici bir işleve sahip olmasını sağlayacaktır.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Etkisi

Çocuklarda okuma becerilerinin kazandırılmasında en önemli unsurlardan bir tanesi de okul öncesi eğitim kurumları ve bu kurumlarda verilen eğitimin niteliğidir. Okul öncesi eğitim kurumları genel olarak çocuk kütüphaneleri, anaokulları ve kreşler gibi kurumlar olup çocuğun ailesinden sonra en fazla zaman geçireceği eğitim ortamlarıdır (Kıldan, 2007, s.504). Anaokulları bu süreç içinde en etkin eğitim kurumunu temsil etmektedir. Okul öncesi çocuklara oyun ve eğitimin iç içe verildiği, 3 ile 6 yaş arasındaki çocukların fiziksel ve psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasında önemli etkisi olan bu kurumlar, ilk olarak 19. yüzyılın başlarında Avrupa’da fabrikalarda ya da çeşitli alanlarda çalışan kadınların bakıma gereksinimi olan çocukları için oluşturulmuştur (Vikipedi, 2009; lovetokow, 2009).

Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen eğitim genellikle çocukların 5-6 yaşlarında gerçekleşmektedir. Bu yaş grubundaki çocuklarda anne ve babanın sağladığı eğitici rolü anaokulundaki öğretmenlere geçmektedir. Okul öncesi dönemin sonunda yer alan 5 ve 6 yaş grubundaki çocuklar en çok güven duyma, sevme sevilme ve öğrenmeye gereksinim duyarlar (Duran, 1997, s.62). Okul öncesi eğitim kurumlarında bu gereksinimleri karşılayacak düzenlemelerin gerçekleştirilmesi çocukların genel olarak gelişimi ve okuma alışkanlığına yönelik becerilere sahip olması açısından çok önemlidir. Çünkü eğitim kurumundan önceki dönemde çocuğun hemen hemen bütün gereksinimleri ailesi tarafından karşılanmış durumdadır. Bu geçiş döneminde çocuğa gereksinimlerini giderecek rahat bir ortamın sağlanması onun ileriki dönemlerde okula uyumuna ve başarısına da katkıda bulunacaktır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuğun okumaya ve okula hazırlanmasında en etkin etmenlerden bir tanesi de eğitici rolüdür. Eğitici bu dönemde anne ve babanın yerini alarak bir model oluşturur. Çocuğun kişiliğinin gelişimine yön verir (Bınarbaşı, 2006, s.22). Ayrıca anaokullarındaki eğitimcilerin çocuklara okuma becerilerini kazandıracak materyalleri sağlaması ve çocuğun okumaya ilgi duymasına yönelik

etkinlikleri gerçekleştirmesi gerekir. Eğiticilerin bu noktada çocuğun düzeyine uygun kitapları sağlama ve her çocuğun farklı düzeylerde okuma becerilerine sahip olacağının bilincinde olması gerekmektedir (Üstün, 2007, s.20).

Çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarında yalnızca öğretmen ve farklı bir ortamla karşılaşmaz aynı zamanda arkadaş çevresi de edinir. Bu dönemde edinilen çevre çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında ve kişiliğinin gelişmesinde önemli bir role sahiptir. Ayrıca okul öncesi dönemde çocuklar, arkadaş çevresindeki diğer çocukların okudukları kitapları okumaya gereksinim duyarlar. Bu durum çocuğun arkadaşlarının okuduğu bir kitabı okumadığında arkadaşları arasında sevme-sevilme ihtiyacına yönelik bir eksiklik olacağını düşünmesinden kaynaklanmaktadır. Çocuk, arkadaş çevresinden etkilenerek okuma eylemini bir sürekliliğe çevirebilir ve ilerleyen dönemlerde daha kolay bir şekilde okuma alışkanlığına sahip olabilir (Bınarbaşı, 2006, s.23).

Sonuç olarak çocuğun okul öncesi dönemde okuma alışkanlığı edinmesine etki eden birçok unsur bulunmaktadır. Bu dönemde çocuğun okula hazırlanmasında ve okuma eylemini gerçekleştirmeye hazır bulunmasında en son aşamayı, anaokulunda verilen eğitim oluşturmaktadır. Anaokullarında çocuklara sunulan ortam ve verilen eğitimin kalitesi çocukların okuma alışkanlığı kazanmaları açısından son derece önemlidir.

Bir Uygulama Örneği Olarak Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu (HÜBA)

Yöntem

Bu çalışma kapsamında HÜBA'da okul öncesi eğitimi gören ve bu eğitimin son yılında bulunan altı yaş grubundaki toplam 87 çocuktan 51'ine okuma alışkanlığı kazanmalarına yönelik etkinliklerle ilgili anket uygulanmıştır. Örneklem, çalışmanın yapıldığı sırada okulda bulunan ve anketi yanıtlamada istekli olan çocuklardan oluşmaktadır. Anket sırasında bir öğrencinin anketi yanıtlamak istememesi üzerine bu öğrencinin anketi dikkate alınmamıştır. Örneklemen evreni temsil gücü %57,5'dir. Anket kapsamında anaokulunda verilen eğitim ile ilgili soruların yanı sıra çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında etkili olan etmenler de göz önünde bulundurulmuştur. Anketler, çocukların arkadaşlarının verdikleri yanıtlardan etkilenmemeleri için HÜBA

yetkililerince tahsis edilmiş özel alanlarda her bir çocukla, bire bir olarak yapılan görüşmelerle doldurulmuştur. Anketlerden elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında anket çalışmasının uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi ve soruların çocukların düzeyine uygunluğunun belirlenmesi amacıyla araştırmada yer alacak çocukların özelliklerine uygun beş çocuk üzerinde ön test uygulaması yapılmıştır. Bu test sonucunda soruların çocuklar tarafından nasıl algılandığı ve çocuklara soruların nasıl yansıtılacağı konusunda izlenimlerde bulunulmuştur.

Betimleme yöntemiyle gerçekleştirilen bu araştırmada yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak HÜBA öğretmenlerinin, öğrenciler üzerindeki etkileri ve öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmaları için düzenledikleri etkinlikler hakkında bilgi sağlanmıştır. Anaokulunda çocuklara okuma alışkanlığı kazandırılmasına yönelik olarak sağlanan çevresel etmenlerle ilgili izlenimler de araştırma kapsamında dikkate alınmış ve değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada uygulanan yöntem sonucunda nitel ve nicel bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulguların değerlendirilmesinde çocukların okumaya hazır bulunuşluk düzeyleri ve okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olan etmenler göz önüne alınmıştır. Bu kapsamda ailelerin, çevrenin ve okul öncesi eğitim kurumunun etkisi ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Ailelerin etkisi

HÜBA'da altı yaş grubundaki çocuklarla yapılan anket çalışmasında ailelerin; çocukları okumaya özendirmeye yönelik davranışları ile ilgili nicel bulgular elde edilmiştir.

Ailelerin çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarına etkisi ile ilgili olarak öncelikle çocukların okumaya ilgi duymaları için anne ve babaların kitap veya başka bir materyali okumaları ve bu durumun çocuklar tarafından gözlenip gözlenmediği ölçülmüştür. Buna göre araştırmada çocukların büyük çoğunluğunun (%72) anne veya babasını kitap ve başka bir materyali okurken gözlemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ailelerin çocuklarla birlikte gerçekleştirdikleri okuma ve okuma alışkanlığına yönelik etkinlikler çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında etkili olan bir diğer etmendir. Bu etkinliklere yönelik olarak elde edilen bulgulara göre araştırmada yer alan çocukların çoğunluğuna (%92) anne ve babaları tarafından kitap okunmaktadır.

(Tablo 1): Ailelerin Çocuklara Kitap Okuma Sıklıkları

Ailelerin Çocuklarına Kitap Okuma Sıklıkları	Sayı	%
Her gün	12	24
Haftada bir kaç kez	32	64
Ayda ikiden az	2	4
Hiç okumuyor	4	8
Toplam	50	100

Tablo 1’de ailelerin çocuklarına kitap okuma sıklıkları verilmiştir. Buna göre, ailelerin çocuklarına genellikle haftada birkaç defa kitap okuduğu (%64) görülürken düzenli olarak her gün çocuğuna kitap okuyan ailelerin oranı yaklaşık olarak örneklemin dörtte biri (%24) kadardır. Bu durum her dört aileden birinin her gün çocuğuna kitap okuduğunu göstermektedir. Genel olarak ailelerin çocuklarına kitap okuma durumlarını yorumlayacak olursak araştırmadaki ailelerin büyük çoğunluğunun (%88) çocuklarına haftada en az bir kaç kez kitap okuduğunu söyleyebiliriz

Ailelerin çocukların okuma alışkanlığı kazanmasını sağlamak için çocuklarla birlikte yaptıkları diğer etkinliklere baktığımızda ise; çocuklara kitap okumada elde edilenlerden farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu konuyla ilgili olarak ailelerin çoğunluğunun (%82) çocuklarını kitap fuarlarına götürmedikleri ve buralarda çocukların kitaplarla etkileşimini sağlamaya yönelik davranışlarda bulunmadıkları anlaşılmıştır. Buna karşın ailelerin yarısından çoğunun (%68) çocuklarını kitappeverlerine götürdükleri ve bu ortamlarda çocukların kitaplarla etkileşimlerini sağladıkları görülmüştür. Araştırma sırasında bazı çocukların “...kitabı ben kendim alıyorum” gibi ifadelerde bulunması, kitabın satın alınması sürecinde ailelerin ödeme işlemini doğrudan çocuklarına yaptırdıklarını ve böylelikle çocuklarda sahiplenme duygusunu uyandırmaya çalıştıklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmada yer alan çocukların tamamı ailelerinin onlara kitap aldığını ifade etmiştir. Ayrıca çocuklara kitapların yanı sıra çocuk dergilerinin de alındığı yine tüm çocuklar tarafından ifade edilmiştir. Araştırma sırasında çocukların bazılarının “...Annemler bana kitap hediye ediyorlar” şeklindeki ifadeleri ailelerin, çocuklarının kitaplara daha çok değer vermesini sağlayacak davranışlarda bulduklarını göstermiştir.

Çevrenin etkisi

Araştırma kapsamında yapılan analizlerde ilk olarak çocuklara aileleri tarafından sağlanan ortam incelenmiş ve çocuklara evlerinde ya da kendi odalarında bir kitaplığın bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Çocukların verdikleri cevaplar doğrultusunda çocukların büyük bir bölümünün (%76) evinde veya odasında bir kitaplığın bulunduğu anlaşılmıştır. Olumlu olarak değerlendirilen bu durum, çocuklar için okuma çevresi oluşturulması açısından ailelerin dikkate alması gereken bir unsurdur.

Araştırmada çocuklara aileleri tarafından sağlanan çevresel etmenlerin yanı sıra çocukların dış çevre ve televizyon gibi çeşitli ortamlarda okumaya yönelik unsurlarla etkileşimlerine ilişkin analizler de yapılmıştır. Çevresel etmenlere yönelik analizler daha çok çocukların ortamda bulunan okuma unsurları ile ilgili farkındalıklarının ölçülmesi ile ilgilidir. Bu doğrultuda çocuklara çevrelerinde veya televizyonda gördükleri bazı logolar ve yazı içeren materyaller gösterilerek çocukların bu unsurların farkında olup olmadıkları ölçülmüştür. Elde edilen bulgular araştırmada yer alan çocukların çoğunun (%88) çevresindeki logolardan ve yazı içeren materyallerden haberdar olduğunu ortaya koymaktadır. Yine aynı şekilde çocuklara okulun adının nerede yazılı olduğu gibi bir soru da sorularak çocukların çevrelerinde yer alan yazılı materyalleri fark edip etmedikleri araştırılmıştır. Buna göre çocukların %46’sının okulun adının nerede yazılı olduğunu bildiği görülmüştür. Buradan yola çıkılarak HÜBA’daki altı yaş grubu çocuklarının yarısına yakınının çevrelerinde yer alan ve her gün karşılaştıkları bu yazılı unsuru fark ettikleri söylenebilir.

Çocukların okumaya hazır bulunuşluk durumları ile ilgili bulgular

Araştırma kapsamında, çocukların okumaya hazır bulunuşluk durumları ile ilgili çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular, çocukların bazılarının henüz ilkökula

başlamamış olmalarına rağmen okumayı öğrenmiş olduklarını göstermiştir. Ayrıca çocukların bazı anket sorularına verdikleri yanıtlar çocukların okumaya hazır olduklarını ortaya koymuştur. Bu yanıtlara örnek olarak;

“...Annemler bana kitap okumuyor, ben onlara kitabın resimlerine bakarak kitap okuyorum”,

“...Okumayı bilseydim kitaplarımı bakmak çok daha eğlenceli olurdu” şeklindeki yanıtlar gösterilebilir.

Ankette yer alan çocukların kitapları sevip sevmedikleri ile ilgili soruya %96 oranında “seviyorum” şeklinde yanıt verilmesi, tüm çocukların kendi adlarını yazabilmeleri ve bir yerde adlarını gördüklerinde tanıyabilmeleri çocukların okumaya karşı ilgilerinin olduğu biçiminde yorumlanabilir. Bu durum, araştırma sırasındaki gözlemlerden ve anketlerden elde edilen bulgular çocukların okumaya hazır bulunuşluk durumları ile ilgili yorumlarımızı doğrulamıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının etkisi

Çocukların okul öncesi dönemde ailelerinden sonra en fazla zaman geçirdikleri yer olan eğitim kurumlarında sunulan eğitim ve sağlanan koşullar çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında doğrudan etkilidir. Araştırmamızda bu durumla ilgili olarak HÜBA öğretmenleri ve yetkililerine uygulanan yapılandırılmış görüşme ve gözlem yoluyla bulgular elde edilmiştir.

HÜBA’da yapılan araştırma sırasındaki gözlemlere göre çocuklara sağlanan ortamda yoğun bir okuma çevresinin oluşturulduğu görülmektedir. Merdivenlerde yer alan sayılar, sınıflardaki düzenlemeler ve kitaplıklar, yerlerde bulunan harfler ve bu harfler üzerinde oynanan oyunlarla çocukların okuma becerileri kazanmaları ve bu beceriyi bir alışkanlığa dönüştürmelerine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan çalışmalara örnek olarak çocuklara 2009 Nisan ayı için “Kitap Kurdu Çocuklar – Okumak” adlı tema anaokulu yönetimince belirlenmiş ve bu tema anaokulu öğretmenlerince hazırlanan etkinliklerle desteklenmiştir. Belirlenen tema kapsamında; “Ne/Neden Okuruz?”, “Kitap Neden Yapılır?”, “Kitaplar Nerede Basılır?”, “Kitap Dışında Neler Okunur?”, “Kitapları Onaralım”, “Kendi Kitabımızı Yapalım”, “Tasarruf Yapalım ve Kitap Alalım”, “Sınıf Kütüphanesini Kullanalım” gibi etkinlikler

düzenlenmiştir. Bu etkinlikler çocuklarla birlikte okul kütüphanesine düzenlenen gezilerle desteklenmiştir. Anket sonuçlarında çocukların çoğunun (%70) aileleriyle birlikte kütüphaneye gitmemiş olmasına karşın, %72'lik bir bölümünün daha önce kütüphaneye gittiğini ifade etmesi bu durumu doğrulamıştır (bk. Tablo 2).

(**Tablo 2**): Okulöncesi çocukların kütüphaneye gidip - gitmeme durumları

Kütüphaneye Gitme Durumu	Çocukların Daha Önce Kütüphaneye Gidip – Gitmeme Durumları		Çocukların Aileleriyle birlikte kütüphaneye Gidip – Gitmeme Durumları	
	Sayı	%	Sayı	%
	Kütüphaneye Gitmiş	36	72	15
Kütüphaneye Gitmemiş	14	28	35	70
Toplam	50	100	50	100

Tablo 2’de sunulan bulguların yanı sıra çocukların araştırma sırasındaki ifadeleri de kütüphane gezilerini daha çok arkadaşları ve öğretmenleri ile birlikte gerçekleştirdiklerini göstermiştir. Bu sonuçlar çocukların kütüphane kullanmalarında etkili olan unsurların aileden çok okul ve arkadaş grubu olduğunu ortaya koymaktadır.

HÜBA’da görev yapan öğretmenler ile yapılan görüşme sonucunda anaokulunda çocuklara sağlanan ortam ve gerçekleştirilen etkinlikler hakkında bilgi alınmıştır. HÜBA’da çocukların okuma alışkanlığı kazanması için öğretmenlerin gün içerisinde en az bir kere okuma etkinliği düzenlediği, bu etkinlikler içinde hikâye kitabı inceleme, resimden okuma, hikâye dinleme gibi çalışmaların yer aldığı belirtilmiştir. Ayrıca anaokulundaki ortamda çocukların günlük yaşamla ilgili bilgilenmesine yönelik olarak dergi, ansiklopedi ve kitapların bulunduğu öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Öğretmenler okul programının okuma etkinliklerini olabildiğince desteklemesinden dolayı çocukların okumaya ve kitaplara karşı ilgilerinin en iyi düzeyde olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu ilginin sağlanabilmesi için etkinliklerde çocuklarla birlikte drama, hikâye resimleme, hikâye oluşturma gibi çeşitli çalışmaların gerçekleştirildiği de öğretmenler tarafından belirtilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi dönem, çocuklar için öğrenmenin en hızlı gerçekleştiği dönemdir. Bu dönemde öğrenilen bilgiler, çocukların ilerleyen dönemlerdeki gelişimlerini de doğrudan etkilemektedir. Çocukların özellikle bu dönemde okuma becerilerinin kazanılmasına yönelik gelişimleri de, onların ilerleyen dönemlerde okumaya ilgi duymasına ve bu davranışın süreklilik kazanarak alışkanlığa dönüşmesinde etkili olmaktadır. Araştırmamızda sadece anaokuluna devam eden okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları incelenmiş olup, ülkemiz gerçekleri göz önüne alındığında anaokuluna gitmeyen/ gidemeyen çocukların da azımsanmayacak bir oranda olduğu bilinmektedir. Anaokulu eğitiminden yoksun olan okul öncesi dönem çocuklarının gerek okuma alışkanlığına hazırlık gerekse çocuk kütüphanelerinin bu süreci destekleme açısından ayrıca incelenmesi potansiyel bir araştırma konusudur. Ayrıca ülkemizde okul öncesi dönem çocuklarına hizmet veren anaokullarının sahip oldukları olanaklar arasında da farklılıklar bulunmaktadır. Bu doğrultuda anaokullarının sahip oldukları olanaklar ölçüsünde çocuklar için en uygun okuma etkinliklerini gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Araştırmamızda incelenen HÜBA’da okuma etkinlikleri açısından farklı ve örnek olabilecek etkinliklerin gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bu araştırmada, okul öncesi dönemde bulunan HÜBA öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmalarında etkisi olan unsurlar araştırılmıştır. Araştırılan unsurlar kapsamında öncelikli olarak ailelerin etkisi ele alınmıştır. Çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olan en önemli unsur aileleridir. Aileler, çocuklar için birçok konuda olduğu gibi okuma alışkanlığı edinmelerinde de kilit role sahiptirler. Araştırmamızda elde edilen bulgular, ailelerin çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmasına yönelik olarak kitap okuma, çocuklarına kitap alma, masal anlatma gibi çeşitli etkinliklerde bulduklarını ve böylece çocukların okumaya karşı ilgi duymalarını sağladıklarını ve çocuklarının ileride okuma alışkanlığı kazanmaları için güdüleyici davranışlarda bulduklarını ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda ailelerin etkisi ile ilgili olumlu özelliklerin yanında bazı konularda ailelerin yetersiz kaldığı da görülmüştür. Bunlardan en önemlileri çocuklar ile birlikte kütüphaneye, kitap

fuarlarına gitmedir. Ancak ailelerin çocuklarıyla birlikte kitapevlerine gitme oranı oldukça yüksek düzeydedir.

Araştırmada ele alınan ve çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında etkili olan bir diğer unsur da çevrenin etkisidir. Araştırmada yer alan çocukların çoğunluğunun geniş bir okuma çevresine sahip olduğu görülmektedir. Çocukların, okul öncesi dönemde okuma çevresi oluşturmalarında ailelerinin yanı sıra arkadaş grubu da etkili olmaktadır. Bu dönemdeki çocuklarda bir gruba ait olma duygusunun da etkisi ile arkadaşlarının yaptığı davranışlardan doğrudan etkilenme söz konusudur. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumunda oluşan arkadaş grubu okulda düzenlenen etkinliklerde çocuğun istekliliğinin oluşmasında etkili olmaktadır. Ayrıca arkadaş çevresi, kütüphane gibi kurumlarla etkileşimin kurulmasını sağlayarak çocuğun okuma çevresinin oluşumunu olumlu yönde etkilemektedir. Araştırmada incelenen çocukların da bu doğrultuda kütüphaneyi daha çok arkadaşları ve öğretmenleriyle birlikte kullandıkları gözlenmiştir. Okuma çevresi ile ilgili olarak HÜBA'da çocuklara sağlanan ortam incelendiğinde, çocuklara yoğun bir okuma çevresinin sunulduğu ve bu çevrenin düzenlenen etkinliklerle etkin bir biçimde kullanıldığı görülmektedir.

Okul öncesi çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında etkili olan ve araştırmada incelenen bir diğer unsur çocukların okumaya hazır bulunuşluk durumları ve okul öncesi eğitim kurumlarında düzenlenen etkinliklerdir. Araştırmada yer alan çocukların okumaya hazır bulunuşluk düzeylerine bakıldığında kitaplara ilgi duydukları, okumaya istekli oldukları ve dolayısıyla okumaya karşı büyük ölçüde hazır oldukları görülmektedir. Araştırmaya göre okul öncesi kurumlarda düzenlenen etkinlikler bakımından HÜBA'nın, bu konuda diğer okullara örnek oluşturacak nitelikte olduğu söylenebilir. HÜBA'da araştırmanın yapıldığı zaman içinde edinilen gözlemler ve yetkililerle yapılan görüşmelerde ayın teması kapsamında çocukların kitaplar ve diğer okuma materyallerini tanımaları, kitapların nasıl basıldığı, kütüphanenin nasıl kullanıldığına yönelik etkinliklerin düzenlendiği görülmüştür. Bu tür etkinliklerin düzenlenmesinde en önemli rolü öğretmenler üstlenmektedir. Öğretmenlerin okuma ve okuma alışkanlığı ile ilgili bilinçlilik durumları çocukların gelişimine doğrudan yön vermektedir. HÜBA'da bu konuyla ilgili olarak gerek öğretmenlerin bildirdikleri görüşler gerekse araştırma sırasındaki gözlemler öğretmenlerin bu konuda oldukça bilinçli olduklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda HÜBA örneğinden yola çıkarak okul öncesi dönemdeki çocuklara okuma becerilerinin kazandırılmasında etkili olan unsurlara yönelik bazı önerilerde bulunmak mümkündür. Özellikle ailelerin çocuklarıyla birlikte kitap fuarlarına ve kütüphanelere gitme gibi etkinliklerdeki yetersizliklerinin giderilmesinde halk ve çocuk kütüphanelerinin etkin rol oynaması gerekmektedir. Bu konuda anaokulları da aileleri uyarabilir. Kurumların birlikte çalışmalar yaparak okul öncesi çocukların gelişimi ve okuma alışkanlığı kazanmaları konusunda aileler için özel eğitim programları hazırlamaları ile ailelerin bilinçlendirilmesi sağlanabilir. Ayrıca kütüphanelerin okul öncesi çocuklara yönelik hazırladıkları programların tanıtımı da ailelerin bilinçlendirilmesinde önemli bir etkiye sahip olacaktır. Kurumlar arasında yapılan işbirliğine benzer bir işbirliği halk-çocuk kütüphaneleri ile okul öncesi kurumlar arasında da yapılmalıdır. Üniversitelerin okul öncesi bölüm öğrencilerinin stajlarını halk - çocuk kütüphanelerinde yapmaları, bölüm dersleri arasında okuma – kütüphane kullanma alışkanlığına yönelik derslerin olması da yararlı olacaktır. Anaokulu öğrencileri ile halk-çocuk kütüphanelerine yapılacak düzenli ziyaretler de büyük yarar sağlayacaktır.

Çalışmamızda yer alan bir diğer öneri ise; çocuklara sağlanan ortamla ilgili olarak anaokullarının okul öncesi çocuklar için aile ortamından sonra en çok zaman geçirilen eğitim yeri olduğunun göz önüne alınarak gerekli düzenlemeler yapılması ve yetkililerin bu konuda bilinçli olmasıdır. Ayrıca anaokullarının oluşturulmasında çocukların sıkılmadan zaman geçirebilmelerine, rahat hareket edebilmelerine ve okula ait bir kütüphanenin yanı sıra her sınıfta ayrı bir kütüphanenin bulunduğu zengin bir okuma çevresinin oluşturulmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Çocuklara sağlanan ortam ve ailenin yanı sıra okul öncesi eğitim kurumlarında, okuma alışkanlığı konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip öğretmenlerin bulunması, okumaya yönelik etkinliklerin sıklıkla düzenlenmesi ve çocukların okuma materyalleri ile etkileşimlerinin

artırılması çocukların ilerleyen dönemlerde okuma alışkanlığını daha kolay edinmelerinde etkili olacaktır.

Kaynakça

- aile.org (2005). *Çocuklar okumayı nasıl öğrenirler: Yaşlara göre gelişim süreci*.03 Mart 2009 tarihinde http://www.aile.org/index.php?bolum_yazi=413 adresinden erişildi.
- Wikipedi (2009). *Anaokulu*. 25 Şubat 2009 tarihinde <http://tr.wikipedia.org/wiki/Anaokulu> adresinden erişildi.
- Bınarbaşı, F. (2006). *Üniversite öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Duran, C. Z. (1997). Çocuk kitapları. *Türk Kütüphaneciliği*, 11 (1), 62-64.
- Gönen, M. ve Uyanık Balat, G. (2002). Çocuk kitaplarına yeni bir yaklaşım: İnternet’te resimli çocuk kitapları (e-books). *Türk Kütüphaneciliği*, 16 (2), 163 – 170.
- Homeschool-By-Design. (2009). Homeschool preschool: Have the time of your life. 07 Mart 2009 tarihinde <http://www.homeschool-by-design.com/homeschool-preschool.html> adresinden erişildi.
- Keleş, Ö.(2006). *İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kıldan, A. O. (2007). Okulöncesi eğitim ortamları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (2), 501 – 510. 12 Mart 2009 tarihinde <http://www.ksef.gazi.edu.tr/dergi/pdf/Cilt-15-No2-2007Ekim/okildan.pdf> adresinden erişildi.
- lovetoknow. (2009). *About Preschool*. 09 Mart 2009 tarihinde http://kids.lovetoknow.com/wiki/About_Preschool adresinden erişildi.
- National Network for Child Care. (2002). *Better kid care: Reading aloud*. 13 Mart 2009 tarihinde <http://www.nncc.org/Literacy/better.read.aloud.html> adresinden erişildi.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y. Ve Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9 (2), 431 – 465.
- Parent Institute. (2007). Building readers: How families can help children get ready to read. *Reading Readiness*, January 2007. 10 Mart 2009 tarihinde <http://www.paris.k12.ky.us/preschool/building%20readers%201-07.pdf> adresinden erişildi.
- Parlak yıldız B. ve Yıldızbaş, F. (2004, 6 – 9 Temmuz). *Okulöncesi eğitimde öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik uygulamalarının ve görüşlerinin değerlendirilmesi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı’nda sunulan bildiri. 12 Mart 2009 tarihinde <http://www.pegema.net/dosya/dokuman/425.pdf> adresinden erişildi.

- Sangkaeo, S. (1999, 20-28 Ağustos). *Reading Habit Promotion in ASEAN Libraries*. 65. IFLA Council and General Conference Proceedings, Bangkok, Tayland. 12 Şubat 2009 tarihinde <http://www.ifla.org/IV/ifla65/papers/091-114e.htm> adresinden erişildi.
- Sofuoğlu, M. (1979). Anaokullarına giden beş ve altı yaş çocuklarının seçilmiş resimli kitaplar hakkındaki beğenilerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 28 (3), 151 – 156.
- Suna, Ç. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını etkileyen etmenlerin analitik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Teale, W. H. (1995). Public libraries and emergent literacy: Helping set the foundation for school success. In B. F. Immroth and V. Ash-Geisler (Ed.), *Achieving school readiness: Public libraries and national education goal no.1* (ss. 113-133). Chicago, IL: American Library Association.
- Üstün, E. (2007). *Okul öncesi çocuklarının okuma yazma becerilerinin gelişimi*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Wise, J ve Buffington, S. (2004). *The Ordinary parent's guide to teaching reading*. Virginia: Peace Hill Press.
- Yılmaz, A. (2008). Okulöncesi çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerinin önemi ve başarılı bir kütüphane örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 22 (2), 169 – 186.
- Yılmaz, A. (2009). Public policies and public library-emergent literacy relationship in the USA. *Bilgi Dünyası*, 10 (1), 80 - 94.
- Yılmaz, B. (1998). Okuma alışkanlığı sorunu ile bir mücadele örneği ve Türkiye için öneriler. *Türk Kütüphaneciliği*, 12 (3), 252 – 258.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5 (2), 115 – 136.
- Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3 – 28.
- Yılmaz, B., Köse, E. ve Korkut, Ş. (2008). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 23 (1), 22 -51.

Summary

Reading habit is an important factor that enables individuals' to be successful in their life. Childhood period and early childhood education are especially important periods for obtaining reading habit. The fastest learning skills are carried out in these periods. Habits are also learned effectively in childhood period. Reading habit are also started to be learned in childhood and preschool periods but there are many factors that affect reading habit. These factors are family, environmental factors and preschool education institutions. These factors are very important and necessary for creating a reading environment for children.

The aim of this quantitative study is to evaluate reading habit readiness situations of preschool children. Within the scope of the study Hacettepe University Beytepe Preschool students are analyzed. Analyses are carried out with 50 students who are at the age of six and the closest group to primary school education. Findings are evaluated in terms of family, environment and preschool education institutions factors. The results have shown that family has a major role for getting reading habit. Results have also shown that families are insufficient about activities that are carried out with children. On the other hand, it is seen that each of the children who are students at Hacettepe University Beytepe Preschool have a rich reading environment and levels of reading habit readiness situations are high and they substantially got ready for reading. In the conclusion part of the study, it is stressed that family, environmental factors and reading activities of education institutions are the main issues for reading habit readiness situations of preschool children.